

CEDAW - KONVENCIJA O ELIMINACIJI SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE NAD ŽENAMA

Član 1

Definicija diskriminacije nad ženama

Za svrhe Konvencije, termin «diskriminacija nad ženama» označava bilo koju razliku, isključivanje ili ograničenja na osnovu spola koja imaju kao posljedicu ili svrhu pogoršavanje ili poništenje priznanja, uživanja ili djelovanja žena, bez obzira na njihov bračni status, a na osnovu jednakosti žena i muškaraca, ljudskih prava i fundamentalnih sloboda u političkoj, ekonomskoj, društvenoj, kulturnoj, građanskoj ili bilo kojoj drugoj oblasti.

Član 2

Obaveze za eliminisanje diskriminacije

Države Potpisnice Konvencije osuđuju diskriminaciju nad ženama u bilo kom obliku, slažu se da slijede, na sve odgovarajuće načine i bez odlaganja, politiku eliminisanja diskriminacije nad ženama i, stoga, nastoje:

- *Uključiti načelo jednakosti muškaraca i žena u svoje državne ustave ili druga odgovarajuća zakonodavstva, ukoliko nije inkorporirano do sada, i osigurati, kroz zakone i druga odgovarajuća sredstva praktično ostvarenje ovog načela;*
- *Usvojiti odgovarajuće zakonodavstvo i druge mjere, uključujući sankcije gdje je to pogodno, zabranjujući sve oblike diskriminacije nad ženama;*
- *Uspostaviti pravnu zaštitu prava žena na jednakoj osnovi kao muškaraca i osigurati, putem kompetentnih državnih sudova i drugih javnih institucija, efikasnu zaštitu žena od bilo kog oblika diskriminacije;*
- *Uzdržavati se od učestvovanja u bilo kom činu ili praksi diskriminacije nad ženama i osigurati da javne vlasti i institucije djeluju u skladu sa ovom obavezom;*
- *Poduzeti sve moguće mjere da eliminišu diskriminaciju nad ženama od strane pojedinca, organizacije ili preduzeća;*
- *Poduzeti sve moguće mjere, uključujući zakonodavstvo, da se modifikuju ili ukinu postojeći zakoni, odredbe, običaji i prakse koje diskriminiraju žene;*
- *Ukinuti sve državne krivične odredbe koje diskriminiraju žene.*

Član 3

Razvoj i napredak žena

Države potpisnice bi trebale poduzeti u svim oblastima, naročito u političkim, socijalnim, ekonomskim i kulturnim oblastima, sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, kako bi osigurale puni razvoj i napredak žena, garantirajući im uživanje ljudskih prava i fundamentalnih sloboda zasnovano na jednakosti sa muškarcima.

Član 4

Ubrzavanje jednakosti među ženama i muškarcima

Usvajanje privremenih mjera od strane Država potpisnica koje su imale za cilj ubrzavanje de facto jednakosti među ženama i muškarcima ne treba se smatrati diskriminacijom kao što je definisano u sadašnjoj Konvenciji, ali ne treba ni na koji način zahtijevati, kao posljedicu, održavanje nejednakih ili odvojenih standarda; ove mjere trebaju biti ukinute kada se postignu ciljevi jednakih mogućnosti i tretmana.

Usvajanje posebnih mjera od strane Država potpisnica, uključujući mjere sadržane u sadašnjoj Konvenciji, koje su imale za cilj zaštitu materinstva, ne trebaju se smatrati diskriminatornim.

Član 5

Uloge spolova i stereotipi

Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere:

- *Da modifikuju društvene i kulturne uzorke ponašanja žena i muškaraca, nastojeći eliminisati predrasude i običajne i sve ostale prakse koje su zasnovane na ideji inferiornosti ili superiornosti bilo kog spola ili na stereotipnim ulogama žena i muškaraca;*
- *Da osiguraju da porodično obrazovanje uključuje jasno razumijevanje materinstva kao društvene funkcije i priznavanje zajedničke odgovornosti žena i muškaraca u podizanju i razvoju njihove djece, uzimajući u obzir da se prvobitno razmatra interes djece u svim slučajevima.*

Član 6

Eksploatacija žena

Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere, uključujući zakonodavne, da zaustave sve oblike trgovine ženama i eksploataciju prostitucije žena.

Član 7

Politički i javni život

Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere da eliminišu diskriminaciju nad ženama u političkom i javnom životu zemlje i, naročito, osigurati će ženama, u jednakoj mjeri kao i muškarcima, pravo:

- *Da glasaju na svim izborima i javnim referendumima i da se kandiduju za izbore u svim javno izabranim tijelima;*
- *Da učestvuju u formulisanju vladine politike i implementacije i da imaju javni ured i vrše sve javne funkcije na svim nivoima vlade;*
- *Da učestvuju u nevladinim organizacijama i udruženjima koja su uključena u javni i politički život zemlje.*

Član 8

Međunarodno predstavljanje i učešće

Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere da osiguraju da žene, jednako kao muškarci, bez diskriminacije, imaju mogućnost da predstavljaju Vlade na međunarodnom nivou i da učestvuju u radu međunarodnih organizacija.

Član 9

Državljanstvo

Države potpisnice će omogućiti ženama jednaka prava kao i muškarcima da dobiju, promijene ili zadrže svoje državljanstvo. Oni će osigurati naročito da ni brak sa strancem niti promjena državljanstva muža u braku ne mijenja automatski državljanstvo žene, učini je osobom bez državljanstva ili prisili na muževo državljanstvo.

Države potpisnice će omogućiti ženama jednaka prava kao muškarcima po pitanju državljanstva njihove djece.

Član 10

Obrazovanje

Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere da eliminišu diskriminaciju nad ženama kako bi im se osigurala jednaka prava kao muškarcima u oblasti obrazovanja, i naročito, kako bi se osigurali, na osnovu jednakosti žena i muškaraca:

- *Isti uslovi za pružanje smjernica za karijeru i zvanje, za pristup studijima i završavanju studija u obrazovnim ustanovama svih kategorija u ruralnim kao i u urbanim područjima; ova jednakost treba biti osigurana u predškolskom, opštem,*

tehničkom, profesionalnom i visokom tehničkom obrazovanju, kao i u svim vrstama obuka;

- *Pristup istim nastavnim planovima i programima, isti ispiti, kvalifikovano nastavno osoblje sa istim standardom i školske prostorije i oprema istog kvaliteta;*
- *Eliminacija bilo kog stereotipnog koncepta uloga muškaraca i žena na svim nivoima i u svim oblicima obrazovanja, ohrabrujući spolno mješovito obrazovanje i druge vrste obrazovanja koje će pomoći u postizanju ovog cilja, i naročito, putem revidiranja knjiga i školskih programa i adaptacijom nastavnih metoda;*
- *Iste mogućnosti dobijanja stipendija i drugih subvencija;*
- *Iste mogućnosti pristupa programima kontinuiranog obrazovanja, uključujući funkcionalne programe opismenjavanja i opismenjavanja odraslih, naročito onih kojima je cilj smanjivanje, što je prije moguće, jaza u obrazovanju između muškaraca i žena;*
- *Smanjenje stope prekidanja školovanja studentica i organizovanje programa za djevojke i žene koje su prerano prekinule školovanje;*
- *Iste mogućnosti aktivnog učešća u sportovima i fizičkom obrazovanju;*
- *Pristup posebnim obrazovnim informacijama kako bi se pomoglo pri osiguravanju zdravlja i dobrobiti porodica, uključujući informacije i savjete o planiranju porodice.*

Član 11

Zaposlenje

- *Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere da eliminišu diskriminaciju nad ženama u oblasti zaposlenja kako bi im se osigurala jednaka prava kao muškarcima, naročito:*
  - *Pravo na rad kao neotuđivo pravo svakog ljudskog bića;*
  - *Pravo na jednake mogućnosti zaposlenja, uključujući primjenu istih kriterija za odabir po pitanju zaposlenja;*
  - *Pravo na slobodan izbor profesije i zaposlenja, pravo na unapređenje, sigurnost na poslu i sve beneficije i uslove za usluge i pravo na profesionalnu obuku i prekvalifikovanje, uključujući pripravnčki staž, naprednu profesionalnu obuku i rekurentnu obuku;*
  - *Pravo na jednaku plaću, uključujući beneficije i na jednak tretman u radu jednake vrijednosti, kao i jednak tretman u procjeni kvaliteta rada;*

- *Pravo na socijalnu zaštitu, naročito u slučajevima penzionisanja, nezaposlenosti, bolesti, invalidnosti, starosti i drugih nemogućnosti za rad, kao i pravo na plaćeno odsustvo;*
  - *Pravo na zdravstveno osiguranje i sigurnost u radnim uslovima, uključujući zaštitu reproduktivne funkcije.*
- *Kako bi se spriječila diskriminacija nad ženama na osnovu braka ili materinstva i osiguralo njihovo pravo na rad, Države potpisnice će poduzeti sve moguće mjere:*
    - *Da zabrane i odrede sankcije za otpuštanje na osnovu trudnoće ili porodijskog odsustva i diskriminaciju u otpuštanju na osnovu bračnog statusa;*
    - *Da porodijsko odsustvo bude plaćeno ili da nosi slične socijalne beneficije bez ukidanja radnog odnosa, gubitka pozicije ili socijalnih naknada;*
    - *Da ohrabre pružanje potrebnih socijalnih usluga, što bi omogućilo roditeljima da kombinuju porodične obaveze sa poslovnim, kao i učešće u javnom životu, naročito kroz promovisanje uspostave i razvoja mreže usluga za brigu o djeci;*
    - *Da pruže posebnu zaštitu trudnicama u poslovima koji su im štetni po zdravlje.*
  - *Zaštitničko zakonodavstvo za pitanja u ovom članu treba periodično razmatrati, s obzirom na naučna i tehnološka saznanja i treba se revidirati, ukinuti ili produžiti po potrebi.*

Član 12

Jednakost u pristupu zdravstvenoj zaštiti

- *Države članice preduzimaju odgovarajuće mjere radi eliminacije diskriminacije žena u oblasti zdravstvene zaštite kako bi, na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena, osigurale dostupnost zdravstvenim uslugama, uključujući i one koje se odnose na planiranje obitelji.*
- *Bez obzira na odredbe iz stava 1. ovog člana, države članice osiguravaju odgovarajuće zdravstvene usluge ženama za vrijeme trudnoće, porođaja u periodu nakon rođenja djeteta, osiguravanjem besplatnih usluga, kada je to potrebno, kao i odgovarajuće ishrane za vrijeme trudnoće i dojenja.*

Član 13

Društvene i privredne beneficije

Države članice preduzimaju odgovarajuće mjere za eliminaciju diskriminacije žena u drugim oblastima privrednog i društvenog života kako bi im se, na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena, jednaka prava, naročito u pogledu:

- *prava na obiteljske beneficije*
- *prava na bankarske pozajmice, hipotekarne i druge vrste finansijskih kredita;*
- *prava na učešće u rekreativnim aktivnostima, sporttu i svim drugim aspektima kulturnog života*

Član 14

Žene iz ruralnih oblasti

- *Države članice uzet će u obzir posebne probleme s kojima se suočava žena na selu, kao i značajnu ulogu koju ona ima u ekonomskom opstanku svoje obitelji, uključujući njen rad u sektorima privrede u kojima se ne ostvaruje dohodak i preduzet će sve odgovarajuće mjere kao bi osigurale da se odredbe ove konvencije primjenjuju na žene iz ruralnih oblasti.*
- *Države članice će preduzeti sve odgovarajuće mjere radi eliminacije diskriminacije žena u ruralnim područjima kako bi osigurale, da one na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena, učestvuju u razvoju sela i da od toga imaju koristi, posebno da bi osigurale njihovo pravo na:*
  - *učešće u izradi i provođenju planova razvoja na svim nivoima;*
  - *pristup odgovarajućoj zdravstvenoj zaštiti, uključujući informacije, savjete i usluge u vezi sa planiranjem obitelji;*
  - *direktno korišćenje programa socijalne zaštite;*
  - *stjecanje svih vrsta obuke i obrazovanja, formalnog i neformalnog, uključujući opismenjavanje, kao i pristup svim uslugama u okviru mjesne zajednice, kao i savjetodavnim uslugama, inter alia, radi proširenja njihovih općih tehničkih znanja;*
  - *organiziranje grupa za samopomoć i zadruga kao bi ostvarile jednak pristup privrednim djelatnostima putem zapošljavanja ili obavljanja samostalne djelatnosti;*
  - *učešće u svim aktivnostima mjesne zajednice;*
  - *dostupnost poljoprivrednih kredita i zajmova, olakšica za prodaju proizvoda, odgovarajuće tehnologije i jednakog tretmana u zemljišnoj i agraranoj reformi, kao i programa za ponovno naseljavanje;*
  - *adekvatne životne uvjete, posebno u pogledu stanovanja, higijenskih uvjeta, električne energije i snabdijevanja vodom, saobraćaja i veza.*

Član 15

Jednakost pred zakonom u građanskim parničnim predmetima

- *Države članice priznaju ženama jednaka prava pred zakonom kao i muškarcima*

- *Države članice priznaju ženama jednaku sposobnost kao i muškarcima u građanskim parničnim predmetima i daju im iste mogućnosti da se njome koriste. One posebno osiguravaju ženama jednaka prava na zaključivanje ugovora i upravljanje imovinom i ravnopravan tretman u svim fazama postupka pred sudom.*
- *Države članice su saglasne da svi ugovori i svi drugi privatni instrumenti bilo koje vrste, čije pravno djelovanje ima za cilj da ograniči pravnu sposobnost žena, budu proglašeni ništavnim i nevažećim.*
- *Države članice priznaju ženama i muškarcima jednaka prava u pogledu zakona o kretanju lica i slobode izbora mjesta boravka i prebivališta.*

Član 16

Jednakost u braku i pitanjima koje regulira Porodični zakon

- *Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere radi otklanjanja diskriminacije žena u svim pitanjima koja se odnose na brak i obiteljske odnose, a posebno obezbjeđuju na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena:*
  - *jednako pravo na sklapanje braka;*
  - *jednako pravo na slobodan izbor bračnog druga i sklapanje braka samo po slobodnoj volji i uz potpunu saglasnost;*
  - *jednaka prava i odgovornosti u braku i prilikom razvoda;*
  - *jednaka roditeljska prava i obaveze u odnosu na djecu, bez obzira na bračni status. U svim slučajevima interesi djece moraju biti na prvom mjestu;*
  - *jednaka prava da slobodno i odgovorno odlučuju o planiranju obitelji, kao i da imaju pristup informacijama, obrazovanju i sredstvima koja će im omogućiti da se koriste ovim pravima;*
  - *jednaka prava i odgovornosti u pogledu starateljstva, tutorstva, upravljanja imovinom i usvajanja djece ili sličnih institucija ako postoje u nacionalnom zakonodavstvu. U svim slučajevima interesi djece moraju biti na prvom mjestu;*
  - *jednaka lična prava muža i žena, uključujući pravo na izbor obiteljskog imena, profesije, zanimanja;*
  - *jednaka prava oba bračna druga u pogledu vlasništva nad imovinom, odnosno sticanja, upravljanja, uživanja i otuđivanja imovine, bez obzira na to da li se ovo obavlja besplatno ili za znatnu materijalnu nagradu.*
- *Vjeridba i stupanje djeteta u brak ne može imati nikakvih posljedica, a preduzet će se sve potrebne mjere, uključujući zakonodavne, radi utvrđivanja minimalnih godina života za sklapanje braka, kao i uvođenje obaveze da se brak sklopi u zvaničnom matičnom uredu.*